

Brieven aan Herzen en Ogareff

Door *Michael Bakoenin*

- Geschreven: 1861-1863
- Bron: La Correspondance de Michel Bakounine, Lettres A Herzen et A Ogareff, Paris: Librairie Academique Didier, 1896; Engelstalige [Marxists Internet Archive](#)
- Vertaling: Rick Denkers
- Digitalisering: Adrien Verlee, [Marxists Internet Archive](#), oktober 2006

Brieven aan Herzen en Ogareff

Brief aan Herzen

Beste Herzen,

In alle eerlijkheid, jij hebt een bijzonder talent voor het verkeerd interpreteren van mijn gedachten, net zoals jij dat met mijn woorden doet.

Ik heb nooit ook maar de geringste twijfel gehad over de noodzakelijkheid, nee de noodzaak, om ons met het Poolse volk te verenigen; ik laat deze zaak over aan jou argumentatie. Het enige wat mij kan doen laten twijfelen is dat jijzelf geen sterk geloof hebt in deze alliantie, en als je denkt dat je misnoegen in mijn reactie proeft, het werd zeker niet veroorzaakt door Martianoff, maar door de angst dat jij nog altijd op het laatste moment zal gaan aarzelen.

Ik had het gelukkig verkeerd.

Over het verschil in de meningen tussen ons en Martianoff over deze zaak. Ik ben bedroefd over deze positie, maar slechts in het belang van de zaak, heb ik voor een lange tijd een standvastig geloof in de heilige rechtvaardigheid en zijn noodzaak gehouden.

Ik verzend u een uitgave van de Daily Telegraph, waarin u één artikel over Rusland en een andere over de rel in het Hyde Park zult vinden. Ik geloof dat u me 10 shillings verschuldigd bent: Als dat zo is, verzend naar me.

Ik zal aan Padlewski schrijven, overeenkomstig de orders die jij me gaf.

M. Bakoenin

Fragment van een brief van Bakoenin aan Herzen en Ogareff

Bron: Correspondance de Michel Bakounine; gepubliceert door Michel Dragmanov, 1896, Parijs,

Frankrijk, p.127-128

.. Voor een echte en bruikbare macht van de hoogste graad. Vanuit dit standpunt zou het daarom een echte misdrijf zijn om gescheiden te worden van jou, vóórdát we alle middelen van verzoening gebruikt hebben om tot een totale eenheid te komen; om te offeren, indien nodig, mijn zelfrespect door afstand te nemen van bepaalde minder belangrijke geloven.

Ik ben bereid dit te doen als we, zoals het mij lijkt, streven naar hetzelfde doel, we verschillen alleen over de manier hoe we dit willen bereiken. Dit is eerder een misdrijf van mijn kant; het zou stompzinnig zijn. Jij hebt een opmerkelijke beweging gesticht, en het zal niet mogelijk zijn om een soortgelijk iets op te richten ergens anders. Maar naast dat, ik beschik niet over de noodzakelijke talenten, in de breedste zin van het woord, Herzen, en ik kan niet zeggen dat ik het evenaar in mijn schrijfsels.

Maar ik voel een nobele kracht in me, die anderzijds nutteloos is, wellicht zie jij het niet in mij, maar ik ben mijzelf ervan bewust.

En ik wil niet het recht hebben om het te veroordelen tot inactiviteit.

De dag waarop ik overtuigd ben dat deze kracht nutteloos zal zijn in zijn effecten, of in ons verbond, dan zal ik alleen gaan en zelfstandig optreden, met alle middelen die mij openstaan, met alle kennis die ik bezit, met de rotsvaste overtuiging dat ik geen hinder ben voor jou, maar wanneer ik geen ondersteuning meer van jou heb, dan verlies ik aanzienlijk veel aanzien bij jou lezerspubliek.

Bij aankomst in Londen zal ik vasthouden aan onze eenheid. Ik heb de sterke bedoeling om jou intieme vriend te worden, tegen elke prijs, en hoe vermoeiend het ook voor mij moge zijn, om samen met jullie een trio te vormen, op de enige voorwaarde dat deze eenheid mogelijk is. Als dat niet zo is dan blijven we bondgenoten en vrienden, als je dat wilt, maar vasthoudend aan de totale onafhankelijkheid aan elkaar.

Haast je niet om mij te antwoorden... Nalbandoff is zojuist binnen gekomen en ik moet dus een einde aan deze brief maken. Ik zal de rest vanavond naar je toesturen. Al wachtende zal ik opnieuw mijn artikel insturen. De kosten van het drukken kan betaald worden uit het geldbedrag wat in Herzen zijn bezit is. Stuur me ook een gedrukte versie.

Met vriendelijke groet,

M. Bakoenin

San Francisco, 3 Oktober 1861

Bron: Correspondance de Michel Bakounine; gepubliceert door Michel Dragmanov, 1896, Parijs, Frankrijk, p.121-124

Mijn beste vrienden,

Het was mij gelukt om Siberië te ontsnappen en nadat ik een flinke tijd rondgereisd had langs de Amoer en langs de kusten van Tartarie, ben ik doorgereisd naar Japan. Uiteindelijk ben ik in San Francisco terechtgekomen.

Gedurende mijn reis moest ik voortdurend op mijn geld letten, maar uiteindelijk was ik volledig platzak toen ik een genereuze man tegen het lijf liep, die mij bereid was 250 dollar te lenen om de trein naar New York te nemen. Ik zou me in een vreselijke situatie bevonden hebben. En U, mijn vrienden, zijn te ver weg, en in deze stad ken ik niemand. Ik hoop om in New York op 6 November aan te komen.

Als ik het goed uitgerekend heb zal deze brief jullie bereiken op de 15e, en dus zal het mogelijk zijn om jullie antwoord te ontvangen voor het einde van deze maand. Ik hoop dat jullie al geld voor mij hebben ontvangen, welke Rusland uit zal moeten. In ieder geval zend u alstublieft 500 dollar naar mij in New York, wat me omgerekend, als ik me niet vergis, 100 pond sterling zal opleveren.

Dat is noodzakelijk om mijn reiskosten te betalen naar Londen. Dan is het voor mij mogelijk om bij jullie te arriveren rondom 10 december. Ik heb nog een ander verzoek aan jullie. Als jullie deze brief ontvangen licht dan mijn broers in (zij wonen in Tver of in het stadje Priamoukino, in het district van Tver Nicolas, Alexandrovitch Bakoenin) via jullie tussenpersonen in Rusland, dat ik veilig ben aangekomen in San Francisco en dat ik bij jullie zal zijn in het midden van december in Londen. Mijn vrouw zal waarschijnlijk al bij hen zijn op het platteland, en zal zich haasten om zich bij jullie te voegen in Londen, in gezelschap van een van mijn broers, of een ander persoon.

Een ander verzoek. Huur een goed appartement voor me in jullie buurt, en schrijf me in New York opdat ik weet waar ik naar toe moet in Londen. Indien mijn nieuwe verblijf te klein is om ook mijn vrouw te huisvesten, zal ik gaan uitkijken naar een grotere waneer zij arriveert. Mijn adres in New York is: M. Bakoenin, "Howard house", Low Broadway road Courtland. Stop bij je brief een cheque op mijn naam en de naam van de bank in New York waar ik het kan verzilveren.

Mijn vrienden, mijn hart gaat uit naar jullie, en zodra ik in Londen gearriveerd ben zal ik onmiddellijk aan het werk gaan. Bij jullie zal ik de Slavisch-Poolse zaak dienen, omdat sinds 1846 deze zaak mijn onafgebroken aandacht heeft. Mijn laatste oproep zal zijn de vernietiging van Oostenrijk, de totale vernietiging, maar eerlijk gezegd besef ik dat deze oproep wellicht wat te ambitieus is.

Ik ben klaar om dat te doen wat deze zaak dient; ik zal in deze zaak als een trommelaar zijn; constant het ritme aangevend net zolang totdat het een spektakel wordt, en als ik erin slaag om een discussie te laten losbarsten over deze zaak, dan zou ik blij zijn.

Omdat onder deze zaak de schoonheid ligt van een vrije Slavische federatie, wat de enige zaak zou moeten zijn voor Rusland, de Oekraïne, en Polen en alle andere Slavische landen.

Ongeduldig wacht ik de dag van morgen af om nieuws of een brief over de toestand in Rusland te ontvangen. Ik moet me nu tevreden stellen met vage roddels die rondrijven. Ik heb gehoord over nieuwe, bloedige schermutselingen in Polen tussen het volk en het leger; het werd mij verteld dat zelfs in Rusland er een samenzwering was tegen de tsaar en zijn familie.

Ik ben even gepassioneerd over de strijd tussen het Noorden en het Zuiden van de USA. Uiteraard gaat mijn hart uit naar het Noorden.

Maar helaas! Het is het Zuiden wat met de meeste kracht, solidariteit en wijsheid optreedt, wat hen waardig maakt voor elke overwinning die zij tot nu toe behalen in elk treffen. Het is waar dat het zuiden zich inmiddels drie jaar heeft voorbereid, terwijl het Noorden gedwongen wordt om te improviseren.

Het verrassende succes van de ondernemingen van de Amerikanen, grotendeels gelukkig; de banaliteit van het welbevinden, waar het hart afwezig is; en de nationale ijdelheid, de totale kinderlijkheid en aanhoudend met zeer weinig kosten; allen de oorzaak te zijn van de decadentie van

dit volk, en misschien zal deze koppige strijd hen ten voordeel zijn aangezien het de natieherwinning zijn verloren ziel wellicht hervindt.

Dit zijn mijn eerste indrukken, en het kan heel wel zijn dat ik mijn gedachten verander wanneer ik de zaken wat beter bestudeer. Het enige is, dat ik eigenlijk niet voldoende tijd heb om de dingen goed te bestuderen, ik zal slechts 5 dagen in San Francisco verblijven, en nadat ik in New York aankom zal ik doorreizen naar Boston. Als ik daar aankom dan zal ik naar Cambridge gaan om een oude vriend te bezoeken, professor Agassiz, om aan hem te vragen een paar brieven van aanbeveling te schrijven. Daarna zal ik een paar dagen in Washington verblijven. In dit licht bezien heb ik weinig tijd om me met deze zaak bezig te houden.

Gedurende mijn verblijf hier was ik in staat om een goede deal te sluiten. Wetende met wat voor een enthousiasme La Cloche en l'Etoile Populaire gelezen worden in Siberië, en hoe moeilijk het is om aan deze publicaties te komen is, heb ik een overeenkomst gesloten met drie buitenlandse handelaren. Een Duitser in Sjanghai, een Amerikaan in Japan en een andere Amerikaan die in Nocolaevsk woont, wat gelegen is in het monding van de Amoer. Zij zullen alles afnemen op de voorwaarde dat wij alles zenden vanuit Londen, en daardoor zullen onze geschriften verkocht worden aan de officieren van de Russische marine en aan handelaren in Kiakhta, die ieder jaar talrijk zijn in de wateren van de Amoer en de Stille oceaan. Wij kunnen daardoor tussen de 100 en 300 kranten verkopen, een kleine hoeveelheid vanuit een ondernemings-perspectief gezien, maar aanzienlijk vanuit een politieke gezien.

Helaas, ik moet nu mijn brief eindigen, het is ver voorbij bedtijd mijn vrienden, ik groet jullie. Laat Reichel weten dat ik weer de oude ben, en dat mijn vriendschap voor hem nog standvastig is.

Met vriendelijke groeten,

M. Bakoenin

Stockholm, 17 Augustus 1863

Bron: La Correspondance de Michel Bakounine; gepubliceerd door Michel Dragmanov, 1896, Parijs, Frankrijk, p.180-183

Mijn Beste vrienden,

Dit is de derde brief die ik naar jullie zend vanuit deze plaats. Twee maanden eerder had ik de mogelijkheid om de eerste brief rechtstreeks aan jullie te zenden. de tweede via jullie agent in Zwitserland, die in opdracht van jullie naar Stockholm had moeten komen, maar die waarschijnlijk geconfronteerd werd met onverwachte gebeurtenissen, en stelde zichzelf tevreden door een brief aan mij te sturen via Nordstrom. Ik heb onmiddellijk geantwoord met een uitgebreide brief, hier bijgevoegd, en heb bij hem gepleit om deze onmiddellijk bij jullie te bezorgen. Ik zou heel boos worden als hij dat niet gedaan heeft. Ik kan jullie echter met het volste vertrouwen verzekeren dat mochten deze brieven verloren zijn gegaan, dat dit niet gevaarlijk voor ons is, het bevatte geen namen of adressen, of opmerkingen die tegen ons gebruikt zouden kunnen worden.

Meer dan eens heb ik geprobeerd om terug te keren naar Polen. Ik had geen geluk. Op dit moment zijn onze gevoelens over Polen anders, zoals dat wij hen succes moeten wensen, wij Russen hebben de verplichting om ons afzijdig te houden in directe participatie in deze zaken, welke zeer

gecompliceerd zijn geworden door de belangen van West-Europa. Zij staan vijandig tegenover het imperialistische systeem maar ook tegenover het Russische volk.

Daarom ben ik op dit moment in Zweden, waar ik mijzelf toeleg in het vinden van vrienden die sympathiek staan tegenover onze Russische zaak, en die bereid zijn om met ons mee te vechten.

Van nu af aan is Stockholm een veilige toevluchtshaven voor Russische revolutionaire actie en immigratie.

De Russische publiciteit en propaganda zal hier vaste grond onder de voeten krijgen, supporters en een rijkdom aan mogelijkheden vinden. En met dat kan het niet gemakkelijker zijn om in de zomer te communiceren van Stockholm naar Sint-Petersburg. Ik heb geleerd om de moedige mannen te waarderen, mannen die je kan vertrouwen en op wie je kan bouwen.

Dankzij hun en de mogelijkheden die ik hier heb, was ik in staat om in de districten Arkhangelsk en Olonetz zo'n 7000 pamfletten met verschillende proclamaties te verspreiden, vergelijkbaar met jullie proclamaties aan de officieren en soldaten. Het zou me ook gelukt zijn om er een aantal naar Sint-Petersburg te sturen, als ik de adressen had. Het is waar dat Provensoff er een aantal naar mij gezonden heeft, maar ik kan deze niet gebruiken totdat hij is teruggekeerd naar Sint-Petersburg, en zoals ik het nu vernomen heb is hij nog steeds in het buitenland.

Daarom, boven alles, smeed ik je om mij een betrouwbaar adres te sturen, en ik stel voor dat je met mij correspondeert via de drager van deze brief. Het is een Fin die mij aanbevolen is door de patriotten van zijn land als een betrouwbaar man; hij is de intermediair in de regelmatige contacten tussen mij en de Finse organisatie, met wie ik verbonden ben; begrijp zeer goed onze wederkerige belangen, de leden van deze organisatie staan zeer sympathiek tegenover ons en onze zaak. Ik hoop dat je niet negatief bent over het samenwerken met deze groep. Als je denkt dat mijn participatie in het algemeen werk nuttig zal zijn, laat het me weten.

Precies zoals mijn vrienden in Londen ben ik blij om het comité in Sint-Petersburg te erkennen, en ik sta klaar om hun orders op te volgen, maar ik moet eerst weten hoe de stand van zaken bij jou is en welke kant het opgaat. In Gods naam schrijf me en zend me je adres, zodat ik met je kan corresponderen.

Is het werkelijk nodig om te geloven dat wij alle middelen om met elkaar te corresponderen geprobeerd hebben, of zijn we er slechts niet toe in staat?

De situatie in het miserabele Polen is verschrikkelijk, maar zij zal niet verdwijnen. Europa is te verdeeld op dit moment, en de hoop van Sint-Petersburg is gevestigd op deze verdeeldheid. Maar de Poolse zaak is al zo ver geëscaleerd dat het gevaarlijk is voor de Europese grootmachten, het is net zo gevaarlijk om niets te doen dan om haar te helpen. Ik denk dat na een tweede weigering door de kanselarij van Sint-Petersburg, Frankrijk en Engeland Polen zullen zien als een oorlogsgevaarlijk gebied. Ik hoop dat de Polen het de winter door redden zodat Galicie wapens en andere noodzakelijkheden kunnen leveren in de lente. Het ziet er naar uit dat oorlog onafwendbaar is.

Moeten we niets doen tot dan, zouden we niet op zijn minst onszelf moeten bemoeien met deze actie? De valse beantwoordingen verzonden aan de tsaar vanuit alle uithoeken van Rusland en de patriotistische uitbarstingen in Moskou, weerklinkend in nadrukkelijke uitroepen maken me nauwelijks bang en weten me niet van mijn zaak af te brengen, of om mijn geloof bij te stellen. En, zoals altijd, probeert de regering het volk tegen ons op te zetten, maar dat werkt in ons voordeel.

In Gods naam, vertel me wat er op dit moment omgaat in je leven, geef me orders voor bruikbaar werk in het buitenland. Laat me nog meer harmonieus met je verenigen, zodat we meer intiem zijn.

Ons werk hier levert alleen maar voordeel op als wij verenigt zijn; dus schrijf me en zend me adressen. Ik werk op dit moment aan een artikel voor de Cloche in de vorm van een brief aan Herzen, waarin ik reageer op de Slavische aanvallen en de politiemannen die mij zoeken.

Waarschijnlijk wordt je binnen twee weken bezocht door een man, gezonden door mij, die het nieuws van thuis brengt van Browni en de groeten van Magnus Bering.

Schrijf me en geef de brief mee aan degene die het aan je gegeven heeft. Maar als je wilt kan je ook je brieven versturen via de post. Mijn adres is: Stockholm, Dr. Alinton Stora Vattugaton

Tot onze volgende ontmoeting,

M. Bakoenin

From:

<https://www.anarchisme.nl/> - **Anarchisme.nl**

Permanent link:

https://www.anarchisme.nl/namespace/brieven_aan_herzen_en_ogareff

Last update: **16/10/19 10:14**